

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025

KAUNIAISTEN KAUPUNKI
GRANKULLA STAD

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
2 Lapset ja nuoret strategisissa asiakirjoissa ja suunnitelmissa	5
3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet	6
4 Lasten ja nuorten näkemykset	6
5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila Kauniaisissa	7
5.1 Kouluterveyskysely 2023	10
6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet painopistealueittain	12
6.1 Ihmissuhteet	13
6.2 Oppiminen	13
6.3 Terveys.....	14
6.4 Turvallisuus.....	15
6.5 Osallisuus	15
6.6 Kestävä kehitys	16
7 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä sekä ongelmia ehkäisevät toiminta ja palvelut	17
7.1. Kauniaisten järjestämät palvelut ja toiminta.....	18
Varhaiskasvatus	18
Esiopetus	19
Perusopetus.....	20
Lasten ja nuorten tuki varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa	21
Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen, sekä hyvinvointiopetus	22
Eheä opinpolku	22
Kouluun kiinnittymisen malli	22
Kiusaamiseen puuttuminen.....	23
Digitalisaatiosta	23
Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen ja harrastamisen mahdollistaminen	24
Nuorisopalvelut	25
Koulunuorisotyö	25
Liikuntapalvelut	26
Kulttuuripalvelut, taidelaitokset, taiteen perusopetus	27
Kirjastopalvelut.....	28
7.2. Järjestöt ja seurakunnat kumppaneina	28
7.3. Hyvinvointialueen järjestämät palvelut.....	29
Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut.....	30
Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut.....	31

Vammaisten lasten ja nuorten palvelut.....	32
7.4. Yhdyspintatyö Länsi-Uudenmaan alueella.....	32
8 Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen välillä	32
9 Seuranta ja raportointi.....	33
10 Työryhmien kuvaus	34
11 Lähteinä hyödynnetty	34
Liite 1: Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025 tavoitteet ja toimenpiteet listaus	35

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain mukainen asiakirja, jolla ohjataan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävää yhteistä työtä Kauniaisissa.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. (*Lastensuojelulaki 12 §.*)

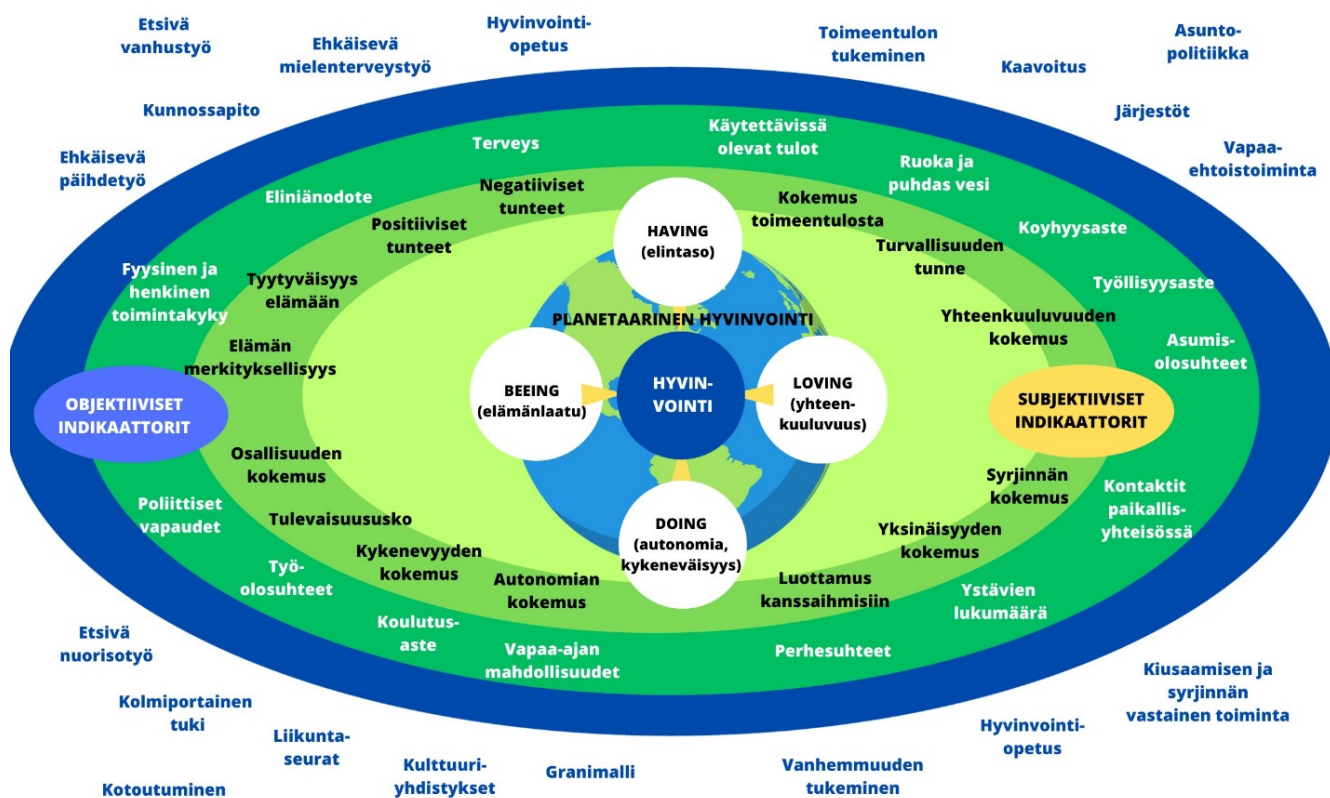
Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Kauniaisten hyvinvointisuunnitelman ja –kertomuksen kokonaisuutta. Suunnitelman kärjet pohjautuvat Kauniaisten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 painopistealueisiin, kestävä kehityksen strategiaan, kansalliseen lapsistrategiaan ja mielenterveysstrategiaan sekä kaupungin omiin ohjelmiin.

Kauniaisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisessa on pyritty luomaan kattava näkemys siitä, miten voidaan edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä tarjota tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä ja palveluita. Tämän työn yhteydessä on myös pyritty vahvistamaan eri toimijoiden yhteistä tahtotilaa ja määrittelemään yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden avulla voidaan tukea lapsia, nuoria ja perheitä Kauniaisissa.

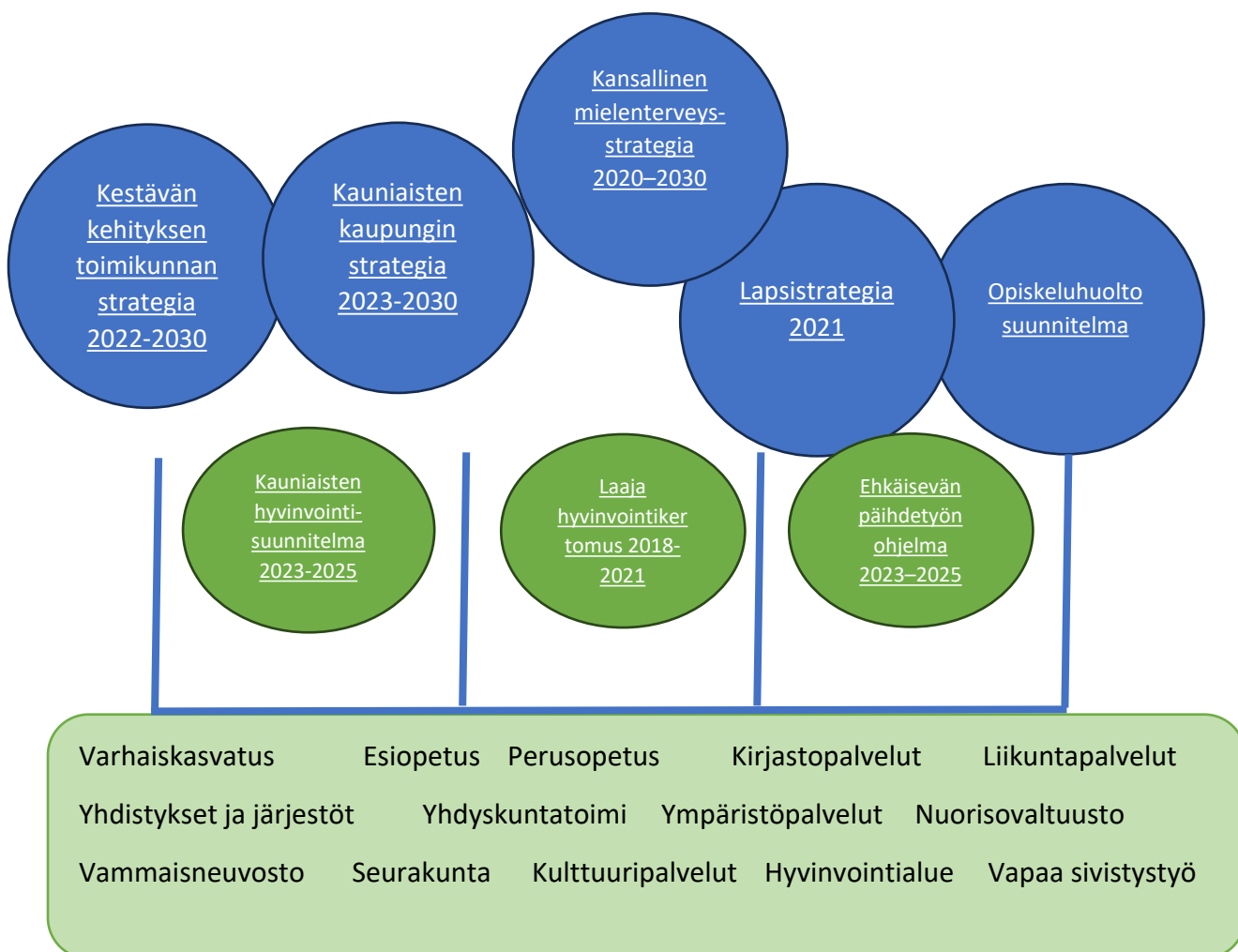
HYVINVOINTITYÖ KAUNIAISSA

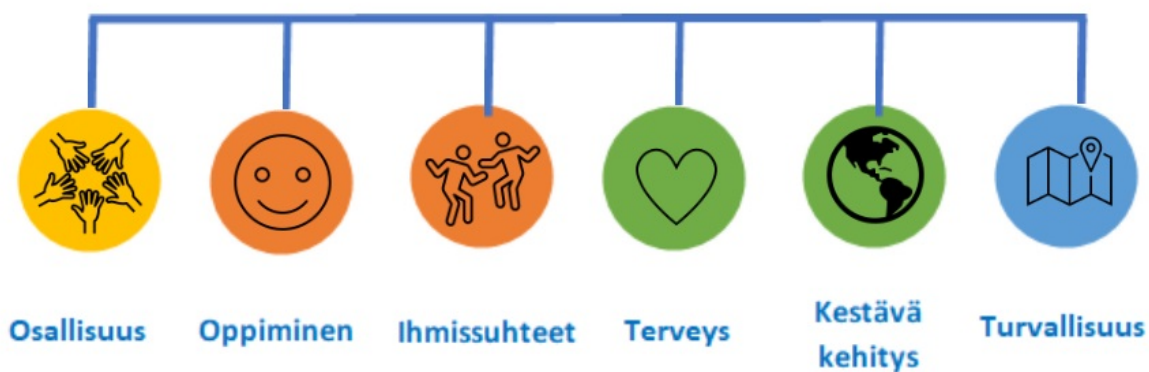
Kuvio perustuu Erik Allardtin (1976) hyvinvointiteoriaan, jonka pohjalta Frank Martela (2022) on muokannut uuden version. Taru Ikäheimonen (2023) on tuonut teorian kuntakenttään.

Kuva 1: Hyvinvointityön teoreettinen viitekehys Kauniaisissa.

2 Lapset ja nuoret strategisissa asiakirjoissa ja suunnitelmissa

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024-2025

3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet

Kauniaisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Kaupungin hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopisteitä valittaessa on tarkasteltu laajaa hyvinvointikertomusta 2018–2021. Hyvinvointisuunnitelman kärjet nousevat strategioiden ja ohjelmien sekä kunnan vähimmäistietoindikaattoreiden tiedoista. Hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman painopisteet (osallisuus, yhteisöllisyys ja mielen hyvinvointi) ovat hyvin linjassa Kauniaisten painopisteiden kanssa, joskin kaupungin omat painopisteet ovat laajemmat.

Kauniaisten hyvinvointisuunnitelman 2023–2025 painopisteet ovat lasten ja nuorten osalta erityisesti:

- Lapsivaikutusten ennakoarvioinnin systemaattinen käyttöönotto
- Lasten ja nuorten yhteisöllisyyden osallisuuden vahvistaminen
- Lasten ja nuorten elämänhallinnan ja terveystottumusten parantaminen
- Lasten ja nuorten mukaan ottaminen palveluiden suunnitteluun

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tavoitteet ja toimenpiteet on jäsennelty kuuden painopistealueen alle: ihmissuhteet, oppiminen, turvallisuus, terveys, osallisuus ja kestävä kehitys. Painopistealueet muodostavat tiiviin kokonaisuuden ja osa-alueilla on yhteisvaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Tavoitteet ja toimenpiteet suunnitelmakaudelle on asetettu laajaan hyvinvointikertomukseen koottuun lasten ja nuorten kasvuolojen ja hyvinvoinnin tilaan pohjaten. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on hyödynnetty vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn tuloksia, sekä asiantuntijahaastatteluja. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen on monimuotoinen tehtävä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tavoitteena on huomioida eri ikäryhmien sekä erityisesti eri väestöryhmien, kuten vammaiset, monikieliset lapset ja perheet sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, hyvinvointiin liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet yhtenäisenä kokonaisuutena, vaikka eri ryhmiä ei erikseen mainita.

4 Lasten ja nuorten näkemykset

Kuva 2: Lapset unelmoivat, Sketchify, canva.com

Suunnitelmassa on hyödynnetty lasten ja nuorten näkemyksiä hyvinvoinnin nykytilanteesta ja hyvinvointia lisäävistä tekijöistä Kauniaisissa. Fokusryhmähaastattelut toteutettiin marras-helmikuussa 2023–2024 jokaisessa koulussa. Koulusta kerättiin sattumanvarainen ryhmä eri-ikäisiä lapsia ja nuoria kertomaan hyvinvointiin vaikuttavien asioiden avulla näkemyksiä siitä, mikä Kauniaisissa lisää lasten ja nuorten hyvinvointia ja mitä tulisi kehittää. Fokusryhmähaastattelujen vastauksia käytetään myös joitain tämän suunnitelman teksteissä, tavoitteena tuoda lasten ja nuorten mielipiteitä näkyväksi. Fokusryhmähaastattelujen koonti oli myös mukana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman iltakoulussa.

5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila Kauniaisissa

Kauniainen on useilla indikaattoreilla mitattuna erittäin hyvinvoiva kunta ja kauniaislaiset lapset ja nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin. Koulutustaso on maan korkein ja asukkaat ovat Suomen terveimpiä. Työttömyysaste on alhainen ja tulotaso on maan korkein. Kunnan yleinen pienituloisuusaste oli 5,6 prosenttia vuonna 2021 ja vuonna 2022 vastaava luku oli 6,1 prosenttia. Toimeentulotukea sai vuonna 2022 vain 5,0 % lapsiperheistä. Ehkäisevää toimeentulotukea saavia perheitä on Kauniaisissa vuosittain alle 10. *Lähde: Sotkanet*

Monet asiat ovat kunnassa keskimääräistä paremmalla tolalla. Siitä huolimatta erilaisia sosiaalisia sekä terveydellisiä ongelmia ja niiden kasvua on joillakin aloilla selvästi nähtävissä. Sosiaali- ja terveystoimen siirtyessä hyvinvointialueelle, on mm. oppilashuoltopalveluissa ollut haasteita mm teknisissä kysymyksissä. Uudeksi ajankohtaiseksi haasteeksi vuosille 2024–2025 nousee vahvasti digitalisaation erilaisiin lieveilmiöihin vahvemmin puuttuminen. Digitaalisuus on nyky-yhteiskunnassa läsnä kaikkialla, ja sen vaikutukset ulottuvat erityisesti lapsiin ja nuoriin. Vaikka digitalisaatio tuo mukanaan monia mahdollisuuksia, kuten oppimisen helpottumisen ja tiedon saatavuuden parantumisen, siihen liittyy myös lieveilmiöitä, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti nuorten hyvinvointiin ja kehitykseen. Kauniaisissa pyritäänkin syksystä 2024 vahvistamaan entisestään lasten ja nuorten terveen digitaalisen suhteen kehittymistä pyrkimällä lisäämään tietoisuutta esimerkiksi liiallisen ruutuajan vaikutuksista.

Tulevaisuudessa kunnan ja hyvinvointialueen on saatava selkeät tehtäväkuvat siitä, miten eri palvelut yhdessä hoidetaan kuntalaisten tarvitsemalla tavalla.

KAUNIAINEN

Nykytilaa kuvaavia lukuja kauniaislaisten lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta

Väestön määrä yhteensä

10 284 ●

0–18 –vuotiaiden määrä

2 457 (23,9 %) ●

Lapsiperheiden määrä

1 229 (42,7 %) ●

Yhden vanhemman perheiden osuus

279 (22,7 %) ●

Lasten pienituloisuus

142 (6,2 %) ●

Elatustukea saaneet lapset 0–17-vuotiaista

97 (4,2 %) ●

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0–17-vuotiaat

25 (1,0 %) ●

Nuorisotyöttömät

14 (4,5 %) ●

Ulkomaalaistaustaisten osuus / 1000 asukasta

701 (6,8 %) ●

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet (skaalattu HYTE-indikaattori)

60 ●

Korkea-asteen koulutuksen saaneet

5 095 (60,3 %) ●

Työttömien osuus työvoimasta

265 (5,7 %) ●

Lähde: Sotkanet (THL)

Kuva 3: Nykytilaa kuvaavia lukuja kauniaislaisten lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta

Kuva 4: Kauniaislaisten lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta lukuja

Kauniaislaiset lapset ja nuoret voivat kansallisesti verrattain hyvin. Suurin osa lapsista ja nuorista kokee olevansa tärkeä osa perhettä, kaveriporukkaa ja kouluyhteisöä ja enemmistöllä on viikoittainen harrastus. Kauniaislaisten kouluterveyskyselyn tuloksissa huolenaiheina nousevat mm. päihdeasenteet ja perhepiiristä saatu alkoholi sekä kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä erityisesti alakoulussa, mielenterveyshaasteet sekä kouluväsymys ja -uupumus. Osa kyselyssä näkyvistä kasvavista ilmiöistä ovat vahvasti sukupuolittuneita, esimerkiksi 8. ja 9. luokkien oppilaista, poikien fyysisen uhan kokemus on koko maan keskiarvoa suurempi. Mielenterveyshaasteet, seksuaalinen häirintä ja uupumus ovat selkeästi tavallisempia tytöillä ja esim. kiusaaminen tavallisempaa poikien joukossa.

Lähde: Sotkanet, Kouluterveyskysely 2023

5.1 Kouluterveyskysely 2023

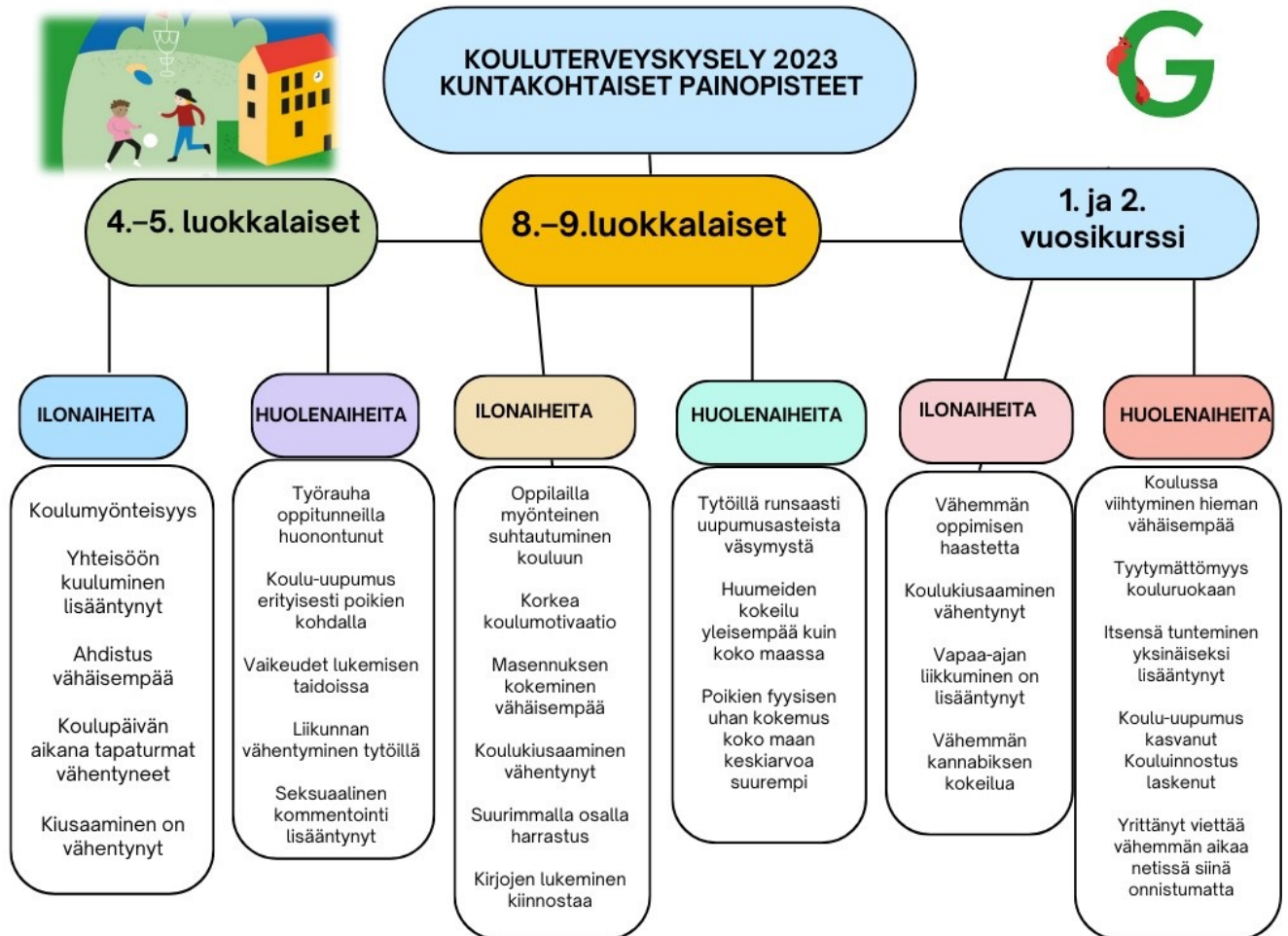
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen järjestämä kansallinen Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaamisesta. Kouluterveyskysely toteutettiin sähköisesti Kauniaisten ala- ja yläkouluissa sekä lukioissa keväällä 2023. Valtakunnalliset kouluterveyskyselyn tulokset julkaistiin 21.9.2023 Helsingissä. Kouluterveyskyselyn vuoden 2023 perustulokset ovat saatavilla [Kauniaisten internetsivuilla](#).

Tulospalvelussa on noin 250 indikaattoria ryhmiteltynä seitsemään aihealueeseen, kuten esim. hyvinvointiin, osallisuuteen, vapaa-aikaan, perheeseen ja elinoloihin sekä elintapoihin. Tietoa on saatavilla yläluokkalaisten, lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien lisäksi myös perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilaista. Tuloksia on mahdollista tarkastella alueittain, koulutusasteittain, sukupuolen, syntymätaustan ja mahdollisen toimintarajoitteen mukaan. Alueiden tilannetta voi verrata muiden kuntien, maakuntien tai koko maan tilanteeseen. Osasta indikaattoreista on tarjolla seurantatietoa vuodesta 2006 alkaen.

Kouluterveyskyselyn tuloksia hyödynnetään oppilaitosten hyvinvointityössä ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä kaupungin toiminnan kehittämässä, esimerkiksi laadittaessa hyvinvointistrategiaa sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Kuten jo vuoden 2019 tuloksissa, huolta herättävät ilmiöt vaativat nytkin vanhemmuuden tuen kehittämistä. Työssä tulee huomioida lasten ja vanhempien osallisuus, ja lisäksi yhteistyötä järjestöjen kanssa tulee edelleen kehittää. Keskeisessä asemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi on yhteistyö sivistystoimen sekä hyvinvointialueen yhdyspinnoilla. On tärkeää, että ymmärrys yhteisistä asiakkaista ja yhteisestä työstä, jossa hyödynnetään monialaista osaamista, saadaan toimivaksi.

Kouluterveyskyselyn seuranta on tärkeätä, koska jatkuvasta pitkäaikaisseurannasta saa paljon tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja siihen liittyvien toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Tulokset asettavat meidät myös kansalliseen viitekehykseen. Kyselyn seuranta ja tiedon käyttämistä kunnassa ja kouluissa on kehitetty. Kouluille on valmisteltu malli, jonka avulla koulut tarkastelevat oman koulunsa tuloksia ja tekevät suunnitelman siitä, mihin kehityskohteeseen he kiinnittävät seuraavan kahden vuoden aikana huomion ja minkälaisia toimenpiteitä he tekevät tavoitteen saavuttamiseksi. Lapset, nuoret ja huoltajat osallistuvat tähän työskentelyyn. Myös varhaiskasvatus, esiopetus ja nuorisopalvelut huomioineet toiminnassaan. Seuraava kysely tehdään kevään 2025 aikana. Tulokset saadaan syyskuksi 2025. Tuloksista laaditaan jälleen toimenpiteet.

Ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä ja arjen hyvinvointia on tärkeitä vahvistaa mm. yhteisöllisen opiskeluhoillon kautta ja vahvistamalla perustason yhteistyötä. Matalan kynnyksen mielenterveys- ja ehkäisevän päihdetyön palveluiden saamiseksi oppilashuoltohenkilöstöä on koulutettu mini-interventioihin mm. ahdistuksen vähentämiseksi. Myös kiusaamisen ja häirinnän vastaisen työn eteen on tehty töitä ja luotu 14 toimenpiteen ohjelma, johon sisältyy monia konkreettisia tekoja

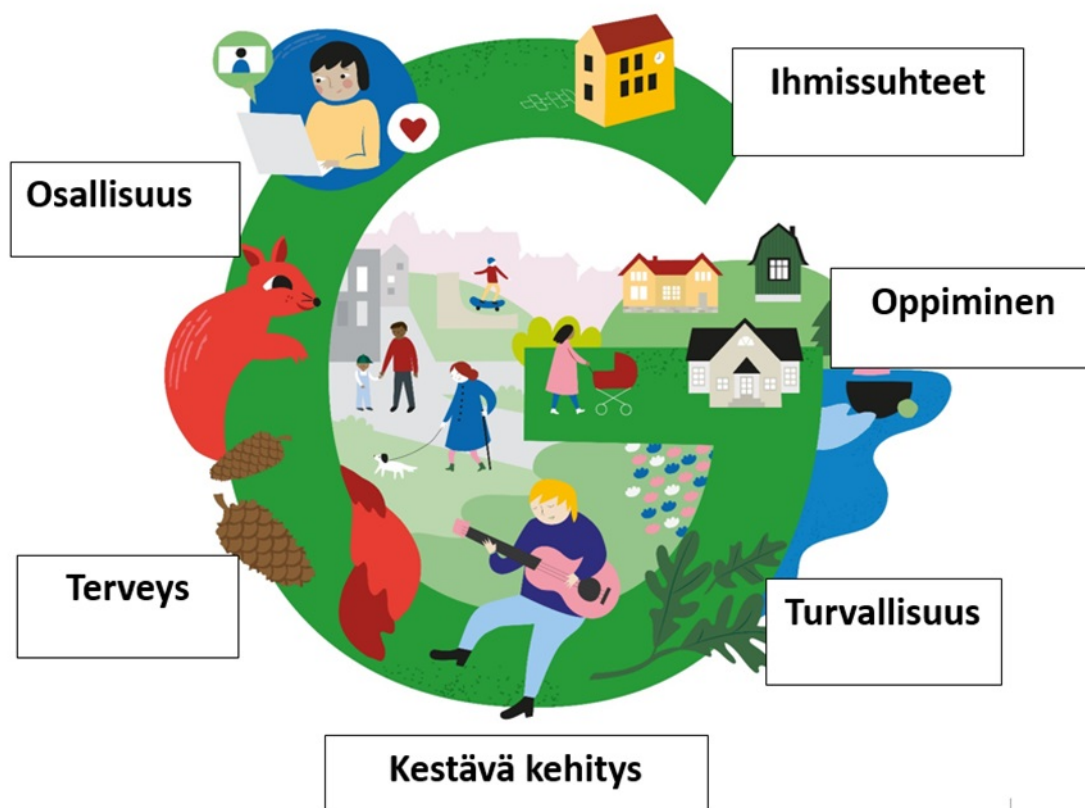

kouluympäristön turvallisuuden parantamiseksi, oppilaiden hyvinvointitaitojen lisäämiseksi sekä avun saamisen mm. somessa tapahtuvan kiusaamisen lopettamiseksi. Perheen ja vanhemmuuden tuki ja osallisuus ovat tärkeitä osatekijöitä hyvinvoinnin kasvattamisessa, ja näitä kuuluu laaja-alaisesti kehittää myös alueellisessa yhteistyössä.

Kuva 5: Kuntakohtaiset painopisteet kouluterveyskysely 2023

6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet painopistealueittain

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään toimiin, jotka edistävät hyvinvointia ja terveyttä. On tärkeää huomioida, että tekijät, jotka vaikuttavat lapsen ja nuoren elämänlaatuun, voivat kasaantua ajan myötä. Lapsen ja nuoren hyvinvointia turvaavat elementit muotoutuvat heidän arkiympäristöissään: perheissä, varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja harrastuksissa. Ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus vaikuttavat merkittävästi hyvinvointiin. Yhteistyöllä voimme varmistaa kaikkien lasten oikeuden terveeseen ja tasapainoiseen kasvuun sekä vahvistaa hyvien asioiden kasaantumista.

Kuva 6: Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2024–2025 painopistealueet

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tavoitteet ja toimenpiteet on jäsennelty kuuden painopistealueen alle: ihmissuhteet, oppiminen, turvallisuus, terveys, kestävä kehitys ja osallisuus. Teemat muodostavat tiiviin kokonaisuuden ja osa-alueilla on yhteisvaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

Kunnan tavoitteet yhdistävät eri toimialat ja kaikki yksiköt yhteisen työn tekemiseen. Näitä tavoitteita täsmennetään ja konkretisoidaan toimenpideohjelmassa. Toimenpidetaulukossa kuvataan tavoitteet, niihin liittyvät toimenpiteet ja konkreettiset teot, vastuutahot sekä mittarit, jotka seuraavat tavoitteiden saavuttamista. Mittarit kattavat niin tilastollista dataa kuin lasten ja nuorten omia kokemuksia. Esimerkiksi joka toinen vuosi toteutetaan Kouluterveyskysely, ja vuosittain suoritetaan FUNA-tehtävistö 3.–9.-luokkalaisille

6.1 Ihmissuhteet

Kuva 7: Perhe, Sketchify, Canva.com

Kuva 8: Aikuisen apu ja tuki, Sketchify, Canva.com

”Että saa tukea vanhemmilta, opeilta, sukulaiset, kummit, Sakke”. (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Haluamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus onnellista elämää tukeviin ihmissuhteisiin, jotka vastaavat hänen tarpeitaan ja toiveitaan. Lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi heidän ihmissuhteensa. Hyvät suhteet perheeseen, lähiaikuisiin, ystäviin ja koulu yhteisöön tarjoavat turvaa, tukea ja mahdollistavat emotionaalisen kehityksen. Positiiviset ihmissuhteet ovat avainasemassa lapsen tai nuoren hyvinvoinnille, ja aikuiset voivat tukea heitä luomalla turvallisen ympäristön, jossa harjoitella vuorovaikutustaitoja ja käsitellä haasteita avoimesti.

Ystävyyssuhteet ovat myös olennainen osa lasten ja nuorten elämää. Hyvät ystävyyssuhteet tarjoavat vertaistukea, mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja ja luovat tilaa ilolle ja leikille. Kouluympäristössä positiiviset suhteet opettajiin ja muihin oppilaisiin voivat lisätä oppimismotivaatiota ja luoda turvallisen ilmapiirin.

6.2 Oppiminen

Kuva 9: Oppiminen ja osaaminen, Sketchify, Canva.com

”Minska telefonanvändning på rasterna och under lektionen.” (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Haluamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen ja varmistamme jokaiselle lapselle eheän oppimispolun tulevaisuuteen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta oppimisen ja inklusiivisuuden näkökulma on keskeinen. Jokaisella lapsella ja nuorella tulisi olla oikeus laadukkaaseen opetukseen ja mahdollisuus kehittyä omien kykyjensä mukaisesti. Jokaisella lapsella on vahvuuksia ja taitoja. Aikuisen tehtävän on auttaa lasta löytämään ne. Kauniaisissa inklusiivinen oppimisympäristö tukee erilaisten oppijoiden tarpeita ja vahvuuksia, ja se edistää positiivista oppimiskokemusta kaikille.

Inklusiivisuus oppimisympäristössä ei pelkästään hyödytä niitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea, vaan se rikastaa koko koulu yhteisöä ja edistää ymmärrystä ja empatiaa erilaisuutta kohtaan. Tämä puolestaan voi luoda positiivisen ilmapiirin, jossa lapset ja nuoret voivat oppia toisiltaan ja kasvaa yhdessä.

6.3 Terveys

Kuva 10: Terveys, Sketchify, Canva.com

”Välkillä voisi olla aktivoivampaa tekemistä, esim. telineet ja muut liikuntavälineet.” (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia edistetään ennaltaehkäisevästi ja kokonaisvaltaisesti. Varhainen puuttuminen ja tuki ovat avainasemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lasten ja nuorten fyysinen terveys ja mielenterveys ovat keskeisiä osatekijöitä heidän kokonaisvaltaisessa hyvinvoinnissaan. Fyysisen terveyden osalta liikunta, terveellinen ravinto ja riittävä lepo ovat tärkeitä tekijöitä, jotka vaikuttavat lapsen tai nuoren fyysiseen kuntoon ja terveyteen. Mielenterveyden kannalta taas tunteiden hallinta, stressinhallintataidot ja sosiaaliset suhteet ovat avainasemassa. Lasten ja nuorten on tärkeä oppia tunnistamaan omia tunteitaan ja käsittelemään niitä terveellisellä tavalla. Tukevat ihmissuhteet, kuten läheiset ystävät ja välittävät aikuiset, voivat tarjota turvallisen ympäristön, jossa ilmaista tunteitaan ja saada tukea vaikeissa tilanteissa.

6.4 Turvallisuus

Kuva 11: Kiusaamiseen puuttuminen, Sketchify, Canva.com

”Koulussa fyysisesti ja psyykkisesti turvallista. Opettajat ei tosin aina näe kiusaamista. Voisiko opettajia olla enemmän valvomassa?” (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Me haluamme varmistaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on turvallinen kasvu- ja opiskeluympäristö eikä kukaan jää yksin tai syrjäydy. Kaikessa toiminnassa luodaan turvallinen ympäristö, missä kiusaamiseen puututaan aina. Turvallinen kouluympäristö on perusta oppimiselle ja hyvinvoinnille. Turvallinen ja positiivinen kouluympäristö edistää oppimista, hyvinvointia ja kasvua, ja siksi niihin panostaminen on tärkeää kaikilla koulutustasoilla. Koulurakennuksen tulee olla fyysisesti turvallinen ja esteetön, ja turvallisuusasioiden tulee olla huolellisesti suunniteltuja ja toteutettuja. Turvallisuus rakentuu niin fyysisestä turvallisuudesta, kuin sosiaalisesta ja henkisestä turvallisuudesta. Kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen ovat keskeisiä osia koskien kouluympäristön turvallisuutta. Kauniaisissa kiusaamiseen puututaan aina, ja kaikissa kouluissa on käytössä kiusaamiseen ja seksuaaliseen häirintään puuttumisen vahvistaminen 14 toimenpidettä - ohjelma. Kauniaisten yhteisöllisyys on merkittävässä roolissa lasten ja nuorten turvallisuuden tunteen vahvistamisessa. Me haluamme, että meillä lapset ja nuoret voivat luottaa siihen, että aikuinen auttaa aina tarvittaessa.

Turvallisuuden painospistealueeseen liittyy vahvasti myös someturvallisuus. Suomalaisista nuorista jopa 50 % on kiusattu sosiaalisessa mediassa. Vain noin joka neljäs nuori kertoo kokemastaan häirinnästä tai kiusaamisesta jollekin luottamalleen aikuiselle. Kauniaisissa pyritään ennaltaehkäistä ja puuttua somessa tapahtuvaan kiusaamiseen ja häirintään Someturva-palvelun avulla, jota käytetäänkin Kauniaisten molemmissa kouluissa. (Lähde: MLL, Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyraportti, 2021)

6.5 Osallisuus

Kuva 12: Työrauha luokassa, Sketchify, Canva.com

”Tulemme kuulluksi”. (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Varmistamme, että lapsen oikeudet kunnassa toteutuvat ja lasten ja nuorten osallisuus hyvään ja onnelliseen elämään turvataan. Osallistavat menetelmät ovat keskeisiä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämisessä. Ne mahdollistavat käyttäjälähtöisten palveluiden kehittämisen ja varmistavat, että eri väestöryhmät tulevat kuulluiksi ja että heidän tarpeensa otetaan huomioon palveluiden tarjoamisessa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä osallistaminen on avainasemassa. Osallistavat menetelmät mahdollistavat sen, että lapset, nuoret ja perheet voivat olla aktiivisesti mukana palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä, mikä parantaa palvelujen laatua ja vastaa paremmin käyttäjien tarpeisiin.

Syksystä 2024 pyrimme tukemaan huoltajien ryhmäytymistä jo ensimmäisestä vuosiluokasta alkaen, kokeilemalla uudenlaista ryhmäytymismallia ekaluokkaisten huoltajien huoltajaillassa. Keskiössä on yhteisöllisyyden vahvistaminen, yhdessä tekeminen ja yhteisen linjan luominen pienten koululaisten elämään liittyvissä asioissa. Huoltajaillassa pyritään erityisesti tukemaan maahanmuuttajataustaisten huoltajien liittymistä jo koulupolun alussa osaksi huoltajayhteisöä.

Vammaisten lasten, nuorten ja perheiden tarpeiden tunnistaminen ja palvelujen kohdentaminen tarpeen mukaisesti on erityisen tärkeää. Osallistavien menetelmien avulla voidaan varmistaa, että vammaiset lapset ja nuoret sekä heidän perheensä tulevat kuulluiksi ja että heidän erityistarpeensa otetaan huomioon palvelujen suunnittelussa ja tarjoamisessa.

Monikielisten ja monikulttuuristen perheiden kohtaamispaikat ovat tärkeitä osana osallistumisen varmistamista. Näissä kohtaamispaikoissa voidaan tarjota tukea ja palveluita eri kielillä ja kulttuurisesti sensitiivisellä tavalla, mikä helpottaa näiden perheiden osallistumista ja lisää heidän mahdollisuuksiaan hyödyntää tarjolla olevia palveluita.

Järjestöillä on merkittävä rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä tarjoamalla monipuolisia tukipalveluita, harrastusmahdollisuuksia, ennaltaehkäisevää työtä ja vaikuttamistyötä. Ne täydentävät julkisen sektorin tarjoamia palveluita ja tuovat mukaan oman erityisosaamisensa ja näkökulmansa hyvinvoinnin edistämiseen.

6.6 Kestävä kehitys

Kuva 13: Rauha, Sketchify, Canva.com

”Ei rakenneta kaikkea täyteen, vaan jätetään tilaa luonnolle”. (Fokusryhmähaastattelut 2023–2024)

Edistämme jokaisen lapsen ja nuoren mahdollisuutta kestävään tulevaisuuteen Suhtautuminen luontoon sekä ulkoiluharrastamisen vaatimat tiedot ja taidot opitaan usein lapsena ja nuorena. Lähiluonto tukee luontosuhteen kehittymistä. Luonnon tulisi olla lähellä sekä koteja, että varhaiskasvatusyksiköitä ja kouluja. On tärkeää tunnistaa monimuotoisen luonnon merkitys osana lasten ja nuorten arkielämää ja hyvinvointia. Heidän luontoyhteytensä muodostumista ja luonnossa liikkumista tulee tukea. Kauniaisissa me pyrimme vahvistamaan toivon kulttuuria ja resilienssiä ilmastoasioissa ja esimerkiksi sosiaalisesti kestävä kehityksen asioita lasten ja nuorten kanssa työstäessämme. Asioita käsitellään ikätasoisesti, osana lasten ja nuorten omaa arkea. Ratkaisukeskeisyys ja tulevaisuuteen uskomisen ohjaavat kaikkea keskustelua.

Ulkona oppiminen on keskeinen osa kasvatusta- ja koulutusta. Lisäksi jalan tai polkupyörällä taitetut koulumatkat lisäävät terveyttä. Keskittymiskyky ja myönteinen mieliala ovat keskeisessä roolissa oppimisessa.

Lapsille tulee tarjota mahdollisuuksia ja ohjausta luonnossa olemiseen, sen tuntemiseen, seillä liikkumiseen ja luonnosta oppimiseen. Tähän Kauniaisissa pyritään vastaamaan erityisesti luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksilla, yhteistyöllä ja kouluille suunnitteilla olevalla kestävyyskasvatuksen mallilla. Myös kaupunkiympäristön suunnittelussa on hyvä huomioida näitä tekijöitä.

Luonnosta saatavat terveyshyödyt saadaan monien eri tekijöiden ja mekanismien kautta ja näitä tulisi edistää parhaalla mahdollisella tavalla Kauniaisissa.

7 Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä sekä ongelmia ehkäisevät toiminta ja palvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät palvelut ja toiminta muodostavat tärkeän osan yhteiskunnan panostuksista lapsiin ja nuoriin. Näiden palveluiden ja toiminnan tavoitteena on

varmistaa, että lapset ja nuoret voivat kasvaa terveinä, turvallisina ja osallisina yhteiskunnan jäseninä.

Nämä palvelut ja toiminta muodostavat kokonaisuuden, joka tukee lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kasvua. On tärkeää, että nämä palvelut ovat saavutettavissa ja tarjotaan lapsille ja nuorille heidän tarpeidensa mukaisesti, riippumatta heidän taustastaan tai elämäntilanteestaan.

Kuva 14: Harrastukset, Sketchify, Canva.com

7.1. Kauniaisten järjestämät palvelut ja toiminta

Kuva 15: Kauniaisten järjestämät palvelut ja toiminta

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys.

Kunnalliseen varhaiskasvatukseen Kauniaisissa osallistui vuoden 2023 lopussa 77 % 0–6-vuotiasta lapsista, jonka lisäksi 129 lasta osallistui palvelusetelillä tuettuun varhaiskasvatukseen ja 29 yksityiseen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksella on Kauniaisissa näin ollen hyvät mahdollisuudet tarjota ehkäisevää ja varhaista tukea valtaosalle alle kouluikäisistä lapsista ja heidän perheistään.

Kauniaisissa on systemaattisesti käytössä Lapset puheeksi® (LP) -menetelmä, jonka tavoitteena on luoda yhteistä ymmärrystä lapsen arjesta vanhempien, läheisten ja muiden merkityksellisten aikuisten kanssa. LP-työ tarjoaa tukea lapsille ja perheille heidän päivittäisissä ympäristöissään, auttaa ammattilaisia tekemään asiakaslähtöistä ja yksilöllistä työtä sekä mahdollistaa suojaavien tekijöiden, perheen arjen muutosten ja niissä selviytymisen pohtimisen yhdessä ammattilaisen kanssa. Tavoitteena on tavoittaa kaikki perheet, erityisesti ne, jotka ovat kokeneet elämässään muutoksia, jotta vaikeuksien kasaantuminen ja niiden siirtyminen seuraaville sukupolville voidaan ehkäistä. Lapset puheeksi -menetelmä koostuu lapsen puheeksi -keskustelusta ja tarvittaessa neuvonpidosta.

Kasvatus ja koulutus, sekä ja hyvinvointi ovat toisiaan vahvistavia tekijöitä, jotka luovat perustan yksilöiden ja yhteiskunnan kestäväälle kehitykselle. Kasvatus ja koulutus tarjoaa tiedot, taidot ja mahdollisuudet, jotka parantavat hyvinvointia, kun taas hyvinvointi luo suotuisat ja vakaat olosuhteet yksilön oppimiselle.

Esiopetus

Kuva 16: Oppiminen, Sketchify, Canva.com

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Kauniaisissa panostetaan erityisesti esiopetuksen ja koulun yhteistyöhön, sekä tehdään jatkuvaa kehittämistä liittyen esiopetuksen ja koulun aloittamiseen liittyviin käytänteisiin. Esiopetuksessa pyrkimyksenä on oppimaan oppimisen taitojen leikinomainen harjoittelu, kouluvalmiuksien tukeminen ja ennen kaikkea kaveritaitojen vahvistaminen.

Perusopetus

Kuva 17: Yhdessä tekeminen, Sketchify, Canva.com

Perusopetus on olennainen osa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Sen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja hyvinvointiin.

Kauniaisissa perusopetuksella pyritään vaikuttamaan lasten ja nuorten hyvinvointiin seuraavien näkökulmien kautta:

1. **Koulutuksen saavutettavuus ja tasa-arvoisuus:** Perusopetus tarjoaa kaikille lapsille tasavertaisen mahdollisuuden laadukkaaseen koulutukseen, mikä edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa yhteiskunnassa.

2. **Sosiaaliset taidot ja vuorovaikutus:** Kouluympäristö tarjoaa mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitoja, merkityksellisiä ihmissuhteita ja oppia yhteistyötä, mikä on merkittävää myös myöhempää elämää varten.
3. **Taidot ja kyvyt:** Koulut tarjoavat terveystasvatusta, liikuntaa sekä ravitsevaa kouluruokailua, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään terveyden merkityksen ja omaksumaan terveellisiä elämäntapoja. Perusopetus antaa oppilaille vankan pohjan ja monipuolista tietoa eri oppiaineista, valmistuen heitä jatko-opintoihin, arjen haasteisiin sekä muutosten kohtaamiseen.
4. **Turvallinen ja kannustava ympäristö:** Koulut luovat turvallisen ympäristön, jossa lapset ja nuoret voivat kasvaa ja kehittyä, ja aikuiset ovat läsnä tukena. Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset, mukaan lukien opettajat ja muut koulun aikuiset, toimivat yhteistyössä kodin kanssa huolehtien oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta sekä toimivat merkittävässä roolissa luotettavina ja turvallisina aikuisina, jotka ovat läsnä lasten ja nuorten arjessa.
5. **Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa:** Oppilaan kiinnittyminen ja osallistuminen koulun arkeen ovat avainasemassa oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta. Koulut tarjoavat mahdollisuuden osallistua päätöksentekoon koulujen päivittäisessä toiminnassa, mikä lisää oppilaiden itsetuntoa ja vastuuntuntoa. Kannustava ilmapiiri ja mahdollisuus vaikuttaa omiin oppimistavoitteisiin vahvistavat oppilaan sitoutumista kouluun ja lisäävät motivaatiota.

Kauniaisissa hyvinvointitaitojen opetus jalkautui ensimmäisenä yläkouluihin ja syksystä 2023 alkaen Kauniaisissa lapset ja nuoret saavat hyvinvointiopetusta koko peruskoulun ajan tarjoten rakenteen ja perusteet hyvinvoinnin systemaattiselle edistämiseksi ja syrjäytymisen ennaltaehkäisylle. Kauniaisten tavoitteena on tarjota oppilaille välitöntä tukea kasvuun ja oppimiseen heti, kun tuen tarve ilmenee, mikä auttaa estämään ongelmien syvenemistä ja varmistaa oppimisen ja kehityksen turvallisuuden.

Päämääränä on luoda kouluyhteisö, jossa jokainen oppilas kokee tukea oppimiselleen ja hyvinvoinnilleen. Tämä saavutetaan ennakkoiden ja ehkäisemällä ongelmia tarjoamalla varhaista tukea ja edistämällä hyvinvointia. Luottamus ja avoimuus ovat keskeisiä tekijöitä hyvinvoivan yhteisön luomisessa, jossa jokainen tuntee kuuluvansa, tulevansa kuulluksi, sekä olevansa tervetullut ja hyväksytyt.

Lasten ja nuorten tuki varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa

Lapsen kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintaa. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Tarkoituksenmukaisella, riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella edistetään lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki

rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista.

Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisen tavoitteena on, että jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia, edistyy oppimisessaan ja tuntee kuuluvansa kouluyhteisöön.

Kauniaisissa oppilaat saavat tarvitsemansa oppimisen ja koulunkäynnin tuen ensisijaisesti lähikoulussaan. Oppilaan tuki suunnitellaan aina yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Tuen suunnitteluun osallistuu tarvittaessa oppilaan oman opettajan lisäksi myös muita koulun opettajia sekä oppilashuollon henkilöstöä.

Kuvio: Kolmiportainen tuki

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen, sekä hyvinvointiopetus

Hyvinvointi-, sekä tunne- ja vuorovaikutustaidot integroidaan Kauniaisissa kaikkeen toimintaan niin varhaiskasvatuksessa, kuin esi-, sekä perusopetuksessakin. Ryhmäyttäminen, kaveritaidot, sekä erilaiset tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemiseen pyrkivät pelit, leikit ja harjoitukset ovat olennainen osa lapsen kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa. Hyvinvointitaidot pitävät sisällään mm. tunne- ja vuorovaikutustaitoja, ihmissuhdetaitoja, ryhmätyöskentelytaitoja, hyvän huomaamisen taitoja sekä vahvuuksia. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on käytössä *Tunne- ja kaveritaitojen polku*-työkalu, sekä *Huomaa Hyvä!*-materiaali ja perusopetuksessa Kauniaisissa opetetaan oppilaille hyvinvointitaitoja johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti jokaisella luokka-asteelle 1 viikkotunnin verran hyvinvointiopetuksen oman opetussuunnitelman mukaan. Hyvinvointitaitojen opetus aloitettiin syksyllä 2023 myös vuosiluokilla 1–6. Hyvinvointiopetus kattaa Kauniaisissa nyt vuosiluokat 1–9. Opettajat ovat saaneet koulutusta hyvinvointitaitojen opettamiseen ja sitä on tarjolla edelleen tulevana lukuvuonna. Opetuksessa noudatetaan omaa opetussuunnitelmaa, ”Hyvää Kasvua”-hyvinvointiopetuksen opetussuunnitelma.

Eheä opinpolku

Kauniaisten kaupungin esi- ja alkuopetuksen pyrkimyksenä on muodostaa eheä opinpolku esiopetuksesta perusopetukseen helpottaakseen kouluun siirtymistä. Toiminta perustuu opetussuunnitelmiin ja tukee lapsen yksilöllistä kehitystä sekä osallisuutta. Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö pyrkii olemaan systemaattista, suunnitelmallista ja määriteltyä tavoitteiden pohjalta. Tämä malli mahdollistaa tarpeellisen tuen antamisen ajallaan sekä lapsen osallisuuden vahvistamisen. Varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen yhteistoiminnassa eri-ikäiset lapset voivat joustavasti osallistua erilaisiin oppimisryhmiin ja henkilöstö on vastuussa yhteistyön edistämisestä, suunnittelusta ja toteuttamisesta yhteisvoimin. Esi- ja perusopetuksen yhteistyön toteuttamiseksi on luotu yhteinen vuosikello, jota päivitetään vuosittain toiminnasta saadun kokemuksen perusteella.

Kouluun kiinnittymisen malli

Kuva 18: Ystävät, Sketchify, Canva.com

Kauniaisissa on käytössä kouluun kiinnittymisen malli, joka keskittyy oppilaiden kokonaisvaltaiseen sitoutumiseen oppimiseen ja kouluyhteisöön. Mallin tavoitteena on lisätä oppilaiden hyvinvointia ja vähentää poissaoloja. Koulun kiinnittymisen mallissa korostetaan oppilaiden tunneperäistä sitoutumista, osallistumista koulun toimintaan ja yhteisöllisyyden merkitystä. Kauniaisten kouluissa panostetaan siihen, että oppilaat kokevat olevansa osa kannustavaa ja myönteistä oppimisympäristöä, jossa jokainen oppilas tuntee kuuluvansa ja arvostettavan. Kouluissa toteutetaan jatkuvaa ryhmäytymistä ja puututaan systemaattisesti häirintä- ja kiusaamistilanteisiin. Läsnaoloa tuetaan pedagogisin keinoin kuten tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun kautta.

Kiusaamiseen puuttuminen

Kauniaisten kouluissa on käytössä *14-Toimenpidettä*, kiusaamisen vastainen suunnitelma. Suunnitelma perustuu seuraaviin toimenpiteisiin:

- koulu- ja oppilaitosyhteisöjen yhteisöllisyyden sekä toimintakulttuurin vahvistuminen
- oppilaiden sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen
- kiusaamiseen ehkäisyn ja puuttumisen erilaiset keinot yhteen paikkaan koottuna
- yhtenäinen viestintä kotisivuilla kiusaamiseen ja häirintään puuttumisen portaista

Lisäksi kouluissa on käytössä kiusaamisen ehkäisyyn ja puuttumiseen esimerkiksi Reilu -toimintamalli ja Someturva. Varhaiskasvatuksessa tehdään oma kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Kauniaisissa pyritään varmistamaan se, että varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on aina tarpeeksi aikuisia paikalla. Riittävällä henkilökunnalla pyritään siihen, että kiusaaminen huomataan ja siihen myös puututaan aina.

Digitalisaatiosta

Mediakasvatus on olennainen osa koulun opetussuunnitelmaa, ja opettajat toteuttavat sitä monipuolisesti eri oppitunneilla ja erilaisten projektien avulla. Vaikka mediakasvatusta ei ole erillisenä oppiaineena yläkoulussa, sen sisällöt integroidaan laaja-alaisiin oppimistaitoihin, joita opetetaan kaikkien oppiaineiden yhteydessä. Koulut saattavat myös kutsua satunnaisesti ulkopuolisia vierailijoita keskustelemaan mediakasvatuksesta.

Oppilaille opetetaan turvallista käyttäytymistä verkossa ja muita digitaalisen median käyttöön liittyviä taitoja, mikä on osa opetussuunnitelmaa. Tietosuoja-asioissa opastetaan, mitä tietoja saa ja ei saa jakaa ja miksi. Lisäksi tarkastellaan asioita hyvinvointiopetuksen näkökulmasta.

Koulussa puhelinten käyttö on rajoitettua ja niitä käytetään lähinnä harvoin työskentelyssä. Osassa oppiaineita käytetään edelleen perinteisiä fyysisiä kirjoja eikä kaikkia tehtäviä tehdä tietokoneilla. Ruutuajan säännöstelyä käsitellään ainakin terveystiedon oppitunneilla ja mahdollisesti myös oppilaanohjauksen tunneilla. Kouluissa on myös pohdittu mahdollisuutta puhelimesta vapaiden alueiden määrittämiseen. Kouluissa lapset ovat myös itse keksineet uudenlaisia tapoja säännöstellä puhelimen käyttöönsä, esimerkiksi erilaisten leikkimielisten haasteiden muodossa.

Digitaalinen ympäristö tarjoaa monia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita, jotka tulee ottaa huomioon lasten ja nuorten toimintaympäristössä. Yhä nuoremmat lapset altistuvat netissä mieltä järkyttävälle kuville, teksteille, videoille tai heitä vahingoittavalle toiminnalle. Lapsista seksuaalisesti kiinnostuneet henkilöt, verkkosalistajat toimivat sosiaalisessa mediassa ja niissä sovelluksissa, joita lapsetkin käyttävät. Lapset ja aikuiset toimivat netissä ilman sääntöjä tai valvontaa ja tämä lisää lapsen kohdistuvan väkivallan ja hyväksikäytön riskiä. Nykyään internet on entistä olennaisempi osa lasten arkea, tarjoten runsaasti positiivisia, innostavia ja iloa tuottavia kokemuksia. On tärkeää, että toisaalta myös näistä mieluisista asioista keskustellaan päivittäin lasten kanssa, aivan kuten muistakin päivän tapahtumista. Keskustelun ollessa luonteva osa lasten ja nuorten, sekä heidän elämässään olevien aikuisten kanssa käymistä, uskaltaa lapsi todennäköisesti myös kertoa mieltään painavista asioista liittyen internetin käyttöön.

Aikuisen esimerkki on keskeisessä asemassa digiturvataitojen opetuksessa. Huoltajilla ja ammattilaisilla tulee olla rohkeutta käsitellä avoimesti ja rehellisesti myös internetin ikävimmät ilmiöt ja tarvittaessa puuttua niihin. Kun lapsi tietää, että ympärillä olevat aikuiset ovat tietoisia netin riskeistä ja ilmiöistä, hänellä on helpompaa tulla kertomaan huolistaan ja kohtaamaan haasteet yhdessä aikuisten kanssa.

Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen ja harrastamisen mahdollistaminen

Kuva 19: Liikunta, Sketchify, Canva.com

Harrastamisen Suomen malli on Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamuoto. Tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Kauniaisten oma Granimalli pohjautuu valtakunnalliseen Harrastamisen Suomen malli – hankkeeseen. Granimallin tavoitteena on luoda lapsille mieluisia ja maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteyteen.

Lasten ja nuorten harrastaminen nähdään yhtenä tärkeänä hyvinvointiin liittyvänä tekijänä ja sen vuoksi sitä halutaan valtakunnallisestikin tukea. Granimallin tavoitteena on myös löytää ne nuoret, jotka eivät harrasta mitään ja pyrkiä etsimään heille mielekästä vapaa-ajan toimintaa nuorisotyöntekijöiden avulla.

Nuorisopalvelut

Kauniaisten nuorisopalveluissa on viisi nuorisotyöntekijää, joista kaksi on erityisnuorisotyöntekijöitä, kaksi nuoriso-ohjaajaa sekä etsivä nuorisotyöntekijä. Nuorisopalvelut tarjoavat myös harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille.

Avoim nuorisotyö pitää sisällään nuorisotilatyön, jalkautuvan työn, liikkuvan nuorisotyön sekä pienryhmätoiminnan. Näihin toimintoihin pääsee mukaan tulemalla nuorisotilalle, joka on auki arkisin klo 15–20. Avoimessa nuorisotyössä tavoitetaan 50–150 nuorta päivässä.

Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut sekä etsivä nuorisotyö kuuluvat olennaisena osana kunnan nuorisopalveluita. Etsivän nuorisotyö osalta yhteistyökumppaneina nuorten työpajatoiminnassa ovat Omnia ja Sveps.

Nuorten neuvontapalveluita pääkaupunkiseudulla tarjoaa ruotsiksi yhdistys Luckan rf., Luckan Unginfo on matalan kynnyksen palvelu, joka toimii sekä paikan päällä että verkossa. UngInfo tarjoaa 13–29-vuotiaille nuorille maksutta ohjausta opintoihin, töihin, asumiseen ja vapaa-aikaan.

Omnia ja Sveps tarjoavat myös tukea nuorelle opiskelu-, harjoittelu- tai työpaikan löytämiseen. Kesäisin nuorisopalvelut toteuttavat liikkuvaa nuorisotyötä, siellä missä nuoret liikkuvat. Nuorille on myös tarjolla kesätoimintaa yhteistyössä Kauniaisten kansalaisopiston kanssa.

Erityisnuorisotyön tehtävänä on toimia tukena nuorten erilaisissa elämäntilanteissa. Kauniaisissa erityisnuorisotyöntekijät tekevät moniammatillista yhteistyötä erityisen tiiviisti koulujen kanssa. Leiritoiminta on yksi osa erityisnuorisotyötä, ja se räätälöidään nuorten tarpeiden mukaan. Nuorisopalveluiden järjestämiä leirejä on vuosittain noin viisi. Erityisnuorisotyöntekijät voivat olla mukana myös koulujen järjestämissä leirikouluissa.

Nuorisolain tavoitetta aktiivisesta kansalaisuudesta edistetään nuorisopalveluiden osallisuustyöllä, johon olennaisena osana kuuluu Kauniaisten nuorisovaltuuston toiminnan tukeminen. Nuorisovaltuusto valitaan kahden vuoden välein vaaleilla. Osallisuustyössä yhteistyötä tehdään koulujen ja kaupungin hallinnon kanssa ja tavoitteena on saada päättäjien ja nuorten vuoropuhelu luontevaksi osaksi päätöksentekoa.

Koulunuorisotyö

Kauniaisissa kouluissa toimii myös koulunuorisotyöntekijöitä nuorten parissa tarjoten heille tukea, neuvontaa ja erilaisia aktiviteetteja. He pyrkivät tukemaan nuorten hyvinvointia, sosiaalista kehitystä ja oppimista kouluympäristössä. Koulunuorisotyöntekijät voivat esimerkiksi järjestää vertaisryhmiä, tarjota neuvontaa ja tukea ongelmatilanteissa, organisoida erilaisia tapahtumia ja aktiviteetteja, sekä edistää positiivista ilmapiiriä koulussa. Koulunuorisotyöntekijän tavoitteena on luoda avoin ja luottamuksellinen suhde oppilaisiin auttaakseen heitä käsittelemään elämässään esiin tulevia haasteita ja kehittymään kokonaisvaltaisesti.

Kuva 20: Grani liikkuu päivä 2023

Kuva 21: Kauniaisten uimahalli, Wibit-rata

Liikuntapalvelut

Liikunnan merkitys terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäjänä kaikissa ikäryhmissä on vahvistunut entisestään. Elämäkulussa on tutkimuksissa löydettävissä fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan kannalta erityisen merkityksellisiä ja erityistä huomiota vaativia ikä- ja elämänvaiheita sekä kohderyhmiä.

Kauniaisissa on hyvät mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Kaupunki ylläpitää liikuntapaikkoja monimuotoisesti ja vilkas urheiluseurakenttä tuottavat palveluita kaupunkilaisille alppurheilusta purjehtimiseen. Kaupunki ylläpitää mm. ulkokenttiä, kuntopolkua, uimahallia, jäähallia, keskusurheilukenttää, palloiluhallia ja Espoossa sijaitsevaa virkistysaluetta. Lisäksi kaupunki vuokraa lämmitettävää tekonurmea sekä pujottelurinnettä paikallisille seuroille pitkäaikaisilla käyttöluovutus sopimuksilla.

Harrastukset tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuksia kehittää taitojaan, löytää omat vahvuutensa ja rakentaa positiivisia ihmissuhteita. Laaja ja monipuolinen harrastustarjonta on tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia. Liikuntaseurat ovat merkittäviä toimijoita lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämässä monella tavalla Kauniaisissa. Liikunta ja urheilu opettavat lapsille ja nuorille monia arvokkaita elämäntaitoja, kuten tiimityöskentelyä, itsekuria ja vastuullisuutta. Liikuntaseurat ovat tärkeitä toimijoita lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tarjoamalla mahdollisuuksia liikuntaan, sosiaalisiin suhteisiin, itsetunnon vahvistamiseen, mielenterveyden tukemiseen ja oppimiseen. On tärkeää kannustaa lapsia ja nuoria osallistumaan liikunnan pariin ja löytämään jokaiselle mieluinen tapa liikkua.

Kulttuuripalvelut, taidelaitokset, taiteen perusopetus

Kuva 22: Granipäivä -23, kuvaaja: Frida Lönnroos

Lastenkulttuuri Kauniaisissa tarkoittaa hyvin pitkälti tapahtumapainotteista kulttuurituotantoa sekä paikallisten kulttuuritoimijoiden panostuksia käsittäen mm. taiteen perusopetuksen.

Kaupunginkirjaston rooli lastenkulttuurin toimijana on merkittävä, etenkin kirjallisuuden osalta, mutta myös satutuntien yms. tapahtumien tuottajana sekä yleissivistävänä kulttuuri-instituutiona.

Lapsille ja nuorille on tarjolla erilaisia kulttuurielämyksiä. Kulttuuripalvelut tuottavat palveluita sekä itsenäisesti mm. teatteriesityksiä päiväkotij- ja kouluryhmille, sekä yhteistyössä kumppaneiden (esim. Kansallisoopperan kanssa). Taiteen perusopetusta antavia laitoksia toimii Kauniaisissa tällä hetkellä neljä (Kauniaisten musiikkiopisto, Kauniaisten kuvataidekoulu, Balettikoulu Heli Aalto sekä Helsingin tanssiopisto) ja palvelutarjonta on laadukasta ja monipuolista. Taiteen perusopetusta antavat laitokset järjestävät myös omalta osaltaan kesätoimintaa lapsille ja nuorille.

Ruotsinkielisiä lastenkulttuurielämyksiä järjestetään ja tuotetaan useissa eri genreissä myös erityistarpeita omaaville lapsille. Tämän toiminnan takana on yhdistys Luckan (Luckan Barnkultur) alueella, ja kaupunki tukee myös täällä kulttuuripanostusta.

Nuorten kulttuuripalveluita järjestää pääsääntöisesti nuorisopalvelut sekä yksin että yhteistyössä pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien kanssa liittyen esim. bänditoimintaan. Kauniaisten Kansalaisopisto tarjoaa paikallisesti erilaisia kädentaitokursseja ja kolmannen sektorin toimijat järjestävät omalta osaltaan monipuolista tekemistä (esim. kuorolaulua).

Kuva 23: Kauniaisten kirjaston lastenosasto

Kirjastopalvelut

Kauniaisten kirjastosta lainattiin vuonna 2023 lasten ja nuorten kirjoja yli 125 000 kertaa. Kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä perheiden, neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa lukutaidon ja lukemisen kulttuurin tukemiseksi. Lapsia ja nuoria innostetaan lukemiseen ja kirjallisuuteen eri tavoin kirjavinkkauksista satutunteihin ja varhaiskasvatuksen eteiskirjastoista teematapahtumiin. Vuonna 2023 kirjaston erilaisiin lukutaitoja ja lukemista edistäviin tapahtumiin osallistui yhteensä yli 2 000 henkilöä. Lainaamisen lisäksi lapset, nuoret ja perheet käyttävät kirjaston tiloja lukemiseen, oppimiseen ja toistensa kohtaamiseen.

Kaikessa lastenkirjastotyössä huomioidaan molempien kansalliskieliryhmien kielelliset oikeudet ja lapsen oikeus lukea omalla äidinkielellään. Kauniaisten oma suomen- ja ruotsinkielinen kokoelma on laaja, ja pääkaupunkiyhteistyön sekä Lukulumo-verkkopalvelun kautta myös vieraskieliset perheet pääsevät lähikirjaston kautta laajasti omankielisen aineiston äärelle.

7.2. Järjestöt ja seurakunnat kumppaneina

Järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat toimivat kunnan kumppaneina hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Yhdistyksillä on laaja kosketuspinta erilaisiin ihmisiin ja kokemustietoa toimivista toimintatavoista sekä tahtotila tehdä kuntalaisten tarpeista lähtevää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä erilaisten haasteiden ennaltaehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

Kauniaisissa järjestöyhteistyön linjaukset on luotu syksyllä 2023 yhteistyössä järjestöjen ja HyTe ry:n kanssa. Tässä asiakirjassa on luotu visio ja yhteinen näkemys yhteistyölle kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistykset, 4H-yhdistykset, liikuntaseurat, potilasyhdistykset, vanhempainyhdistykset ja vapaaehtoistoiminta ja vertaistuki ovat paikallisyhdistysten toiminnan ydintä.

Yhdistyskentällä on vahva ammatillinen osaaminen vastata lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin, sekä auttaa, kohdata ja ohjata eteenpäin. Ne täydentävät julkisia palveluita ja ovat avainasemassa kehittämishankkeiden toteuttamisessa, tuoden arvokasta osaamista lasten ja perheiden tueksi. Yhdistyksillä on kokemusta ja osaamista tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, vastatakseen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä erilaisten haasteiden ennaltaehkäisemiseksi ja korjaamiseksi. Yhdistykset kokoavat yhteisen asian ympärille kiinnostuneita ihmisiä, jotka haluavat toimia ja vaikuttaa tärkeäksi kokemansa asian eteen.

7.3. Hyvinvointialueen järjestämät palvelut

Kauniaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 [Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue](#)

Lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset palvelut on kasattu perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen. Perhekeskuksessa:

- Seurataan, tuetaan ja suojellaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia ja kehitystä
- Tuetaan parisuhdetta ja vanhemmuutta, annetaan apua kotiin, ehkäistään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa
- Tuetaan lasten ja nuorten koulunkäyntiä
- Annetaan ohjausta ja neuvontaa sekä terapeutista että kuntouttavaa hoitoa
- Tehdään laajaa verkostoyhteistyötä lapsiperheille palveluja tuottavien tahojen kanssa
- Edistetään matalan kynnyksen palveluja ja vertaistoimintaa avoimen päiväkodin ja järjestöjen kanssa tehtävällä yhteistyöllä

Perhekeskus toimii laajasti verkostoyhteistyössä lapsiperheille palveluja tuottavien tahojen kanssa ja osaltaan yhteensovittaa asiakaslähtöisesti kuntien sekä järjestöjen ja seurakuntien palveluja ja toimintaa. Toiminnalla edistetään matalan kynnyksen palveluja ja vertaistoimintaa avoimen päiväkodin ja järjestöjen kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Kauniaisen hallinnollinen perhekeskustoiminta kuuluu Kauniainen-Leppävaara alueelle. Kauniaista lähin fyysinen perhekeskus sijaitsee tällä hetkellä Espoon keskuksessa osoitteessa Kamreerintie 6, 02770 Espoo. Suurin osa perhekeskuksen tarjoamista palveluista kuten neuvola, sosiaalityö ja opiskeluhuollon tuki ovat fyysisesti saatavissa Kauniaisissa.

Kuva 24: Kuvio hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluista

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään sekä koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia että yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Lisäksi tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. (Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 7 §.)

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, vastaa 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä Kauniaisten alueella sijaitsevien oppilaitosten opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta.

Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisessä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 §, 9 §.)

Hyvinvointialueen on opiskeluhoitopalveluita järjestäessään toimittava yhteistyössä oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (Terveydenhuoltolaki 17 a §.)

Opiskeluhuollon kuraattoripalveluissa tulee yhtä kuraattoria kohden 1.1.2022 alkaen olla enintään 670 opiskelijaa. Psykologipalveluita järjestettäessä saa yhtä psykologia kohden 1.8.2023 alkaen olla enintään 780 opiskelijaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 a §.)

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut

Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri.

Terveydenhuoltolain mukaisilla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla:

- 1) edistetään ja seurataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta;
- 2) edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä;
- 3) tunnistetaan opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin.

Lisäksi kouluterveydenhuollossa tuetaan vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Opiskeluterveydenhuolto sisältää opiskelijan terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, jotka on järjestettävä yhtenäisenä kokonaisuutena.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tehdään yhteistyötä opettajien, kuraattorien ja psykologien sekä eri toimijoiden, kuten lääkärin ja perheen, kanssa sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhuollon työssä. Työssä korostuvat terveyden edistäminen ja varhainen puuttuminen, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö sekä sairausvastaanotto. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa annetaan oppilaalle tai opiskelijalle tietoa sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluista ja tarvittaessa yksilöllisesti ohjataan hakemaan näitä etuja ja palveluita.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisen henkilöstömitoitussuosituksen mukaan kouluterveydenhuollossa tulee olla yksi kokopäiväinen ja ympärivuotinen terveydenhoitaja 460:aa oppilasta kohti. Kokopäiväistä ja ympärivuotista koululääkärinä kohti tulee olla korkeintaan 2 100 oppilasta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.) Opiskeluterveydenhuolto edellyttää toisella asteella yhden kokopäiväisen terveydenhoitajan 570:tä opiskelijaa kohti sekä kokopäiväisen lääkärin 1 800:aa opiskelijaa kohti.

Vammaisten lasten ja nuorten palvelut

On erittäin tärkeää, että vammaisia henkilöitä koskevat tiedot otetaan huomioon kaikissa asukkaita koskevissa tilastoissa ja seurannassa. Vammaiset henkilöt, esteettömyys ja saavutettavuus tulisi sisällyttää osaksi kaikkien ikäryhmien hyvinvointikertomuksia ja -suunnitelmia

Kaikille lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnatut palvelut tulee olla soveltuvia yhtä lailla vammaisille lapsille, nuorille ja vammaisten lasten perheille. Perheiden on tärkeä saada avointa neuvontaa kaikista palveluista, tukea vanhempien ja sisarusten jaksamista ja huomioida perheiden kokonaistilanne. Palveluissa on huomioitava myös perheet, joissa vanhempi on vammaisen. Kauniaisissa lasten ja nuorten, sekä perheiden palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa pyritään siihen, että toiminta on jo itsessään erilaiset ihmiset huomioonottavaa. Kauniaisissa tehdään jatkuvaa seurantatyötä liittyen palveluiden esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Myös viestinnässä selkokielisyyden näkökulmaa kehitetään jatkuvasti. Päätöksenteon ennakoarviointi (EVA) korostuu kaikessa sellaisessa päätöksenteossa, joka koskettaa heikommassa asemassa olevia henkilöitä. Siksi lasten ja nuorten, sekä perheiden palveluita suunniteltaessa ja kehittäessä, on vaikutusten arviointi tärkeässä roolissa. Me Kauniaisissa pyrimme siihen, että päätöksenteko on mahdollisimman laajasti yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon edistämiseen tähtäävää.

7.4. Yhdyspintatyö Länsi-Uudenmaan alueella

Yhdyspinta viittaa toiminnalliseen yhteyteen kahden tai useamman organisaation välillä. Kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspinnat koskevat toimintoja ja tehtäväkokonaisuuksia, jotka kuuluvat joko

kunnan tai hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Nämä tehtävät edellyttävät asiakaslähtöistä toteuttamista ja yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Lähde: Kuntaliitto

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen vaatii koordinoitua johtamista ja tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. On keskeistä kehittää yhteisiä asiakaslähtöisiä toimintamalleja yhteistyössä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Palveluista, jotka ovat siirtyneet hyvinvointialueelle, keskeisiä ovat oppilas- ja opiskeluhuolto, perhekeskustoiminta, lapsiperheiden sosiaalityö, vammaispalvelut sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut. Asiakaslähtöisessä toimintatavassa korostuu yhteinen systeeminen työ.

8 Yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen välillä

Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tärkeänä osana on kuvata, miten yhteistyötä järjestetään eri toimijoiden välillä suunnittelukaudella. Tämä sisältää tiedot siitä, miten kunta aikoo edistää ja organisoida yhteistyötä eri viranomaisten, kuten varhaiskasvatuksen, koulujen, hyvinvointialueen, kolmannen sektorin, sekä kunnan muiden toimijoiden välillä.

Ikäkausikohtaisia hyvinvointiasioita käsitellään HYTE-ohjausryhmässä, joka koostuu kaupungin eri toimialojen ja tulosalueiden edustajista, hyvinvointialue-edustajasta, sekä järjestöedustajasta. Ryhmässä vierailee joka kuukausi jonkin erityisen ajankohtaisen teeman asiantuntija, ja kutsuttavien listaa tarkennetaan aina tarpeen mukaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointityötä tehdään myös opiskeluhuollon ohjausryhmässä, joka koostuu koulujen ja esiopetuksen edustajista, hyvinvointialueen edustajista, sekä koulujen vanhempainyhdistysten edustajista. Esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään laajasti tässä monialaisessa ryhmässä. Myös esimerkiksi Nuorisotiimi ja Grodgruppen, ovat tärkeitä ikäkausikohtaisia hyvinvointiryhmiä. Nuorisovaltuusto on tärkeässä roolissa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä.

Tärkeänä hankkeena Kauniaisten kaupungin ja esimerkiksi urheiluseurojen välillä oli loppuvuodesta 2023 päätynyt Nuori mieli urheilussa -hanke. Kauniainen on mukana MIELI ry:n Hyvän mielen kunta –hankkeessa ja aiemmin yhteistyötä MIELI ry:n kanssa on tehty myös Granimallin osalta. Paikalliset Olympiakomitean myöntämät Tähtiseurat kiinnostuivat pilotista, joten yhteistyön käynnistäminen hankkeen puitteissa oli luontevaa. Kauniaisissa liikuntaseurat ovatkin merkittävä lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä edistävä taho. Kaupungilla on vahva tahtotila kolmannen sektorin kanssa tapahtuvan yhteistyön sujuvuuden ja vaikuttavuuden kehittämiseksi.

Erilaisia yhteistyöryhmiä muodostetaan Kauniaisissa paljon myös teema- ja ilmiölähtöisen kehittämisen tueksi. Vuonna 2024 ajankohtaisia aiheita ovat olleet kouluterveyskyselystä nousseet huolenaiheet, kunnan perheiden laaja-alainen tukeminen kasvatustehtävässä, kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatusta ja opetus, sekä esimerkiksi kasvatuksen ja oppimisen tuen asioiden kehittäminen niin kunnan alueella kuin valtakunnallisestikin.

Kauniaisissa tavoitteena on varmistaa, että kaikki lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen ja palvelut koordinoitusti ja tehokkaasti. Kauniainen pyrkii myös edistämään lapsi- ja nuorisolähtöistä palvelujen kehittämistä, missä lasten ja nuorten ääni kuuluu ja heidän tarpeensa tunnustetaan

9 Seuranta ja raportointi

Vastuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta kuuluu kaikille toimijoille. Suunnitelman ja sen tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisen seurannasta vastaa Kauniaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä (HYTE), sekä kaupungin johtoryhmä. Kaupunkitasoinen hyvinvointiryhmä (HYTE) seuraa ja dokumentoi ikäkausikohtaisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteutumista ja raportoi niistä kaupungin johtoryhmälle. Suunnitelman tavoitteiden etenemisestä raportoidaan vuosittain hyvinvointivaliokunnalle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle osana hyvinvointikatsausta.

Suunnitelman toteutumisesta raportoidaan kaupunginvaltuustolle myös aina valtuustokauden lopussa, osana laajaa kunnan hyvinvointikertomusta. Laaja hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa, aina valtuustokauden lopussa. Kauniaislaisten hyvinvoinnin kehityksestä raportoidaan vuosittaisessa myös tilinpäätöksessä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä on peilattu myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ikäkausikohtaiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, joka hyväksyttiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa 13.2.2024 osana hyvinvointialueen omaa hyvinvointisuunnitelmaa. Hyvinvointialue valitsee omaan alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaansa painopisteitä, joihin haetaan yhdessä ratkaisuja kauniaislaisten lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntakohtainen ja alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on siis aina tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamista. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa.

10 Työryhmien kuvaus

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025 on valmisteltu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma keskiössä tulosaluekohtaisissa työryhmissä. Tavoitteita, toimenpiteitä ja mittareita on tarkennettu asiantuntijahaastatteluin. Keväällä 2024 järjestettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkentamiseksi iltakoulu, johon kutsuttiin laajalla otannalla poliittisia päättäjiä, järjestöedustus ja vaikuttamistoimielinten edustus. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025 tuli viimeistellyksi yhteisen workshop-tyylisen iltakoulun avulla, sillä osallistujien näkökulmat ja konkreettiset toimenpide-ehdotukset tulivat suurelta osin otetuksi huomioiduksi Kauniaisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2024–2025.

11 Lähteinä hyödynnetty

- Asiantuntijahaastattelut ja työryhmät 2023–2024
- Lasten ja nuorten fokusryhmähaastattelut 2023–2024
- Ehkäisevän päihdetyön ohjelma 2023–2025
- Kotoutumisen edistämisen ohjelma 2023–2025
- Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025
- Hyvinvointikertomus 2018–2021
- Kouluterveyskysely 2023
- Kotoutumisen edistämisen ohjelma 2023–2025
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2024–2024 iltakoulu 4.4.2024

Liite 1: Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025 tavoitteet ja toimenpiteet listaus

OPPIMINEN Strategia: Kuntalainen keskiössä ”Kaikki mukaan” 1. Tavoite: Eheä oppimispolku tulevaisuuteen: Jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen		
Toimenpide	Teot	Osallistujat
1.1 Vahvistamme lasten läsnäoloa koulussa ja lisäämme kouluun kiinnittymistä	<p>Kouluun kiinnittymisen poissaolomalli</p> <p>Lasten läsnäoloa seurataan oppilas-koulu- ja kuntatasolla. Varhaiskasvatus ja esiopetus seuraavat myös poissaoloja ja tarvittaessa ottavat ne puheeksi huoltajien kanssa.</p> <p>Painopisteenä ennaltaehkäisevä toiminta ja mieluisa tekeminen koulupäivän jälkeen (Granimalli ja iltapäivätoiminta)</p> <p>Laadukkaiden ja oikea-aikaisten varhaisen tuen toimintamallien käyttöönotto, kuten vahva yleinen tuki koulussa</p> <p>Vahvan tuen tarjoaminen paljon poissa oleville oppilaille, esimerkiksi Portti-toiminta</p>	Sivistystoimi Huoltajat

	<p>Poistetaan harrastamisen esteitä ja nähdään harrastamisen merkitys ryhmäytymisessä ja osallisuudessa.</p>	
<p>1.2 Varmistamme monipuolisten oppimisympäristöjen avulla jokaiselle mahdollisuuden oppimiseen ja hyvinvointiin, edistäen samalla yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa</p>	<p>Tunnistetaan erilaiset oppijat ja rakennetaan kaikkia oppilaita tukevia oppimisympäristöjä</p> <p>Resursoidaan tarpeenmukaiseen ja oikea-aikaiseen tukeen lasten oikeus osallisuuteen ja mielipiteen ilmaisuun huomioiden</p> <p>Yleisen tuen vahvistaminen</p> <p>Kotouttamispolku ruotsin kielellä</p> <p>Rakennetaan koulupäivää hyvinvoinnin tukena, harrastustoimintaa tarjotaan koulupäivän yhteyteen (Granimalli)</p>	<p>Sivistystoimi Yleishallinto</p>
<p>1.3 Yksilöllisellä ja tarpeenmukaisella tuella, tarjoamme jokaisella mahdollisuuden kasvuun, oppimiseen ja työllistymiseen</p>	<p>Huomiota kiinnitetään siihen, että lapset ja nuoret ja perheet tulevat kohdatuksi yksilöllisesti arjessa.</p> <p>Vahvistetaan kohtaavaa toimintakulttuuria lisäämällä lasten ja nuorten kanssa toimivien ammattilaisten kohtaamistaitoja.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa vähennetään hyvinvointi- ja oppimiseroja vieraskielisten ja suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien lasten ja nuorten välillä.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa varmistetaan resurssi vieraskielisten lasten ja nuorten kotoutumiskielen taitojen ja valmiuksien tavoitteelliseen kehittämiseen, sekä seurataan siinä onnistumista.</p> <p>Kieli- ja kulttuuritietoisien oppimisympäristön jatkuva kehittäminen ja arviointi.</p> <p>Seurantamalli kunnan nuorten jatko-opintopaikkojen varmistamiseksi.</p>	<p>Sivistystoimi, yhteistyössä hyvinvointialueen järjestöjen ja yhdistysten kanssa</p>

TURVALLISUUS

Strategia: Kuntalainen keskiössä ”Kaikki mukaan”

2.Tavoite: Kokonaisvaltainen hyvinvointi. Jokaisella lapsella ja nuorella on turvallinen kasvu- ja opiskeluympäristö eikä kukaan jää yksin tai syrjäydy

Toimenpiteet	Teot	Osallistujat
<p>2.1 Otamme turvallisuutta haastavat riskitekijät systemaattisesti puheeksi lapsen ja nuoren kasvuympäristöissä ja puutemme niihin.</p>	<p>Tiivistämme nuorisotyön ja koulun yhteistyötä ja tehostamme syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tunnistamista.</p> <p>Varmistamme, että kouluissa on riittävästi aikuisia ja pyrimme pitämään luokkakoot maltillisena.</p> <p>Panostamme avoimen ja luottamuksellisen ilmapiirin luomiseen lasten ja nuorten kanssa toimiessamme.</p>	<p>Sivistystoimi yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>
<p>2.2 Vahvistamme lasten ja nuorten elinympäristöjen turvallisuutta.</p>	<p>Henkilöstöllä on riittävästi ehkäisevän päihdetyön osaamista (EHYT ry. yhteistyö).</p> <p>Toteutamme kyselyn lapsille ja nuorille turvattomista tilanteista ja paikoista.</p>	<p>Sivistystoimi yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien</p>

	<p>Luodaan turvallisia, viihtyisiä, esteettömiä, sekä myös matalalla kynnyksellä lähestyttäviä liikunta- ja kohtaamispaikkoja.</p> <p>Huolehditaan, että suunnitelmat lasten ja nuorten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ovat osa kaikkien lasten ja nuorten kanssa toimivien perehdytystä (koulumatkat huomioiden, liikenneturvallisuus)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulut: 14 toimenpidettä • Varhaiskasvatuksessa: Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen suunnitelma 	<p>en, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>
<p>2.3 Digitalisaation myötä on noussut esiin uusia turvallisuutta haastavia riskitekijöitä lasten ja nuorten kasvuympäristöissä. Käsittelemme näitä riskejä lasten ja nuorten kanssa systemaattisesti ja puutemme niihin aktiivisesti digitaalisen ympäristön asettamien haasteiden ymmärtämiseksi ja ratkaisemiseksi.</p>	<p>Vahvistetaan kriittistä medianlukutaitoa ja tarkastellaan digilaitteiden hyödyntämistä osana opetusta myös kriittisesti.</p> <p>Erityistä huomiota kiinnitetään digitaalisten lieveilmiöiden (Some-kiusaaminen, digiriippuvuus, some-ahdistus) vaikutuksiin.</p> <p>Ehyt ry yhteistyö liittyen digitaitoihin.</p>	

TERVEYS

Strategia: Kuntalainen keskiössä ”Kaikki mukaan”

3. Tavoite: HYTE-työ. Lasten ja nuorten terveyttä edistetään ennaltaehkäisevästi

Toimenpiteet	Teot	Osallistujat
<p>3.1 Vahvistamme lasten ja nuorten terveellisiä elämäntapoja yhteistyössä kotien ja eri hallinnonalojen kanssa jatkumollisesti</p>	<p>Liikkuva koulu-ohjelma ja liikkumiseen kannustava koulun- ja päiväkodinpiha.</p> <p>Kehitetään varhaiskasvatusyksiköiden ja oppilaitosten ruokailua kokonaishyvinvointia tukevalla tavalla ja tarkastellaan mahdollisuutta ruokailun pidentämiseksi.</p> <p>Rakennetaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-aikaan ja harrastamiseen (Granimalli, koulujen välitunti välinelainaamot).</p> <p>Vahvistetaan riskiryhmiin kuuluvien lasten ja nuorten ohjautumista harrastuksiin.</p> <p>Kauniaisissa pyritään lisäämään kävelyn ja pyöräilyn osuutta kunnan sisäisillä matkoilla esimerkiksi pyörätelineiden lisäämisen avulla.</p> <p>Move-tuloksia hyödynnetään koulujen yhteisöllisessä hyvinvointityössä.</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Ruokapalvelut</p> <p>Yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>

	Varmistamme, että lapset ja nuoret käyttävät internetiä turvallisessa ympäristössä, joka suojaa heitä haitallisilta sisällöiltä ja uhilta.	
3.2 Meillä lapset ja nuoret saavat tukea arjen hallintaan ja itsesäätelyyn kasvu- ja oppimisympäristöissään	<p>Tunne- ja kaveritaitojen polku – työkalu.</p> <p>Kiusaamisen vastainen ohjelma kouluissa ja varhaiskasvatuksessa, sekä kiusaamisen vastaisen työn ulottaminen myös urheiluseuroihin.</p> <p>Panostetaan siihen, että lapset ja nuoret löytävät matalalla kynnyksellä erilaiset vaihtoehdot keskustelukanavasta (esim. Sekasin-Chat, Apuu-Chat, "Ärligt talat" ja kyselypalvelu "Våga fråga" nuorille).</p> <p>Kannustetaan lapsia ja nuoria, sekä perheitä terveelliseen ruutu-aikaan ja digitaaliseen tasapainoon.</p> <p>Valistetaan huoltajia ja lapsia, sekä nuoria ruutuajan vaikutuksesta keskittymiseen, oppimiseen, sekä hyvinvointiin.</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>
3.3 Vahvistamme lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ja turvaamme tarpeita vastaavat opiskeluhuollon palvelut kaikille	<p>Hyvinvointiopetus (työkaluja oman hyvinvoinnin edistämiseen) perusopetuksessa.</p> <p>Mielen hyvinvointitaitoja opetetaan lukiossa.</p> <p>Opettajien kouluttaminen mielen hyvinvointitaitoihin.</p> <p>Kehitetään edelleen yhteistyö hyvinvointialueen kanssa opiskeluhuollon toteuttamiseksi.</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa</p>

OSALLISUUS

Strategia: Kuntalainen keskiössä "Kaikki mukaan"

4. Tavoite: Avoin Grani, lapsen oikeudet kunnassa toteutuvat ja lasten ja nuorten osallisuus hyvään ja onnelliseen elämään turvataan

Toimenpiteet	Teot	Osallistujat
4.1 Vahvistetaan lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua palveluiden ja toiminnan suunnitteluun	<p>Hyödynnetään kohtaamispaikkoja, kuten nuorisotalo, perhekahvilat, avoin perhetoiminta, kirjasto, kansalaisopisto, uimahalli, kulttuuriesitykset ja ottelut)</p> <p>Lisätään lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä osallisuutta; oppilaiden ja vanhempientoimikunnan aktiivinen mukaanotto toiminnan suunnitteluun</p> <p>Lasten ja nuorten näkemykset otetaan huomioon heitä koskevassa päätöksenteossa</p> <ul style="list-style-type: none"> Mahdollistetaan lapsille ja nuorille myös anonyymi palautteenantokanava <p>Vahvistetaan päätöksenteon ennakkoarviointia (EVA) varsinkin lapsiin ja nuoriin kohdistuvien päätösten valmistelussa.</p>	<p>Sivistystoimi yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>

<p>4.2 Kauniaislaisilla nuorilla on mahdollisuus omaehtoisen toiminnan kokeiluihin</p>	<p>Kaupunkilaisten osallistaminen kaupungin päätöksentekoon, alueiden ja palveluiden kehittämiseen mm. asukastilaisuuksien, - kyselyiden ja kumppanuuspöytien kautta.</p> <p>Osallistuva budjetointi erikseen nuorille.</p> <p>Lasten ja nuorten vaikuttajaelin kouluissa (Oppilasparlamentit)</p> <p>Oppilaiden ja vanhempientoimikunnan aktiivinen mukaanotto koulun toiminnan suunnitteluun.</p> <p>Nuorisovaltuuston toiminnan uudelleenarviointi..</p>	<p>Yleishallinto</p> <p>Sivistystoimi</p>
---	---	---

IHMISUHTEET

Strategia: Kuntalainen keskiössä ”Kaikki mukaan”

5. Kokonaisvaltainen hyvinvointi-Jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus onnellista elämää tukeviin ihmissuhteisiin, jotka vastaavat hänen tarpeitaan ja toiveitaan

Toimenpiteet	Teot	Osallistujat
<p>5.1 Tunne- ja vuorovaikutustaitoja edistetään ja yhteisöllisyyttä tuetaan</p>	<p>Hyvinvointiopetus</p> <p>Rakennetaan yhteisöllisyyttä ylisukupolisesti (Koulumummo- ja vaaritoiminta)</p> <p>Vahvistetaan lasten ja nuorten kasvuympäristöissä systemaattisesti ja suunnitelmallisesti tunne- ja vuorovaikutustaitoja: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä vertaistuen rakenteissa olevat toimintamallit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huomaa hyvä! -materiaali • Positiivinen pedagogiikka <p>Kielikaverit varhaiskasvatuksessa monikielisen lapsen ryhmäytymistä ja osallisuutta tukemassa</p> <p>Vahvistetaan ryhmäytymistä entisestään, ja kiinnitetään siihen huomiota varsinkin koulupolun alussa</p> <p>Tunnistetaan puhelimen haittakäyttö kaikissa kouluissa ja pyritään yhdessä luomaan sellaista asenneilmapiiriä, joka tukee puhelimen käyttörajoituksia koulupäivän aikana kaikilla kouluasteilla.</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>
<p>5.2 Rakennetaan kattava tuki vanhemmuuden eri vaiheisiin näyttöön perustuvia toimintamalleja ja vertaistukea hyödyntäen</p>	<p>Vanhemmuuden tuki näyttöön perustuvilla toimintamalleilla:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Avoin perhetoiminta, 2. Järjestöjen ja seurakuntien ryhmät <p>Erityistä huomiota kiinnitetään vanhemmuuden tukemiseen ja haastavassa elämäntilanteessa olevien perheiden tunnistamiseen</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointialueen, seurakuntien</p>

	<p>Kehitetään vanhemmuuden tukea koulutuksellisissa nivelvaiheissa, 1lk ja 7lk siirtyessä.</p> <p>Vahvistetaan perheiden ryhmäytymistä aina lukuvuoden alkaessa ja tuetaan huoltajia yhteisten sääntöjen ja toimintatapojen sopimisessa.</p>	, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.
--	--	-------------------------------------

KESTÄVÄ KEHITYS Strategia: Turvallinen, vihreä kävelykaupunki "Resurssiviisas Kauniainen" 6. Tavoite: Tulevaisuus tehdään nyt. Edistämme jokaisen lapsen ja nuoren mahdollisuutta kestäväan tulevaisuuteen.		
Toimenpiteet	Teot	Osallistujat
6.1 Luomme vihreitä ja kestäviä leikkipaikkoja ja oppimisympäristöjä, jotka tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuden oleilla, leikkiä ja oppia luonnossa.	<p>Kestävän kehityksen tavoitteet ovat osa sekä opetusta että varhaiskasvatusta.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen esimerkiksi kasvisruokatarjoilussa Keskustellaan ikätasoisesti kestävän kehityksen asioista lasten ja nuorten kanssa Otetaan esimerkiksi kierrätys luontevaksi osaksi toimintaa <p>Luontoa hyödynnetään oppimisympäristönä ja mahdollistetaan tasa-arvoinen luonnossa virkistäytyminen lapsille ja nuorille, liikuntarajoitteisille ja maahanmuuttajille.</p> <p>Hyödynnetään Kierrätyskeskuksen ja Haltian tarjontaa kestävyyskasvatuksessa ja opetuksessa</p>	<p>Ympäristötoimi</p> <p>Yhdyskunta tekniikka</p> <p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointi alueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>
6.2 Edistämme oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa kaikilla yhteiskunnan tasoilla	<p>Kiinnitetään erityistä huomiota monikielisten lasten ja nuorten kielen oppimiseen ja kouluun kiinnittymiseen</p> <p>Toivon ja resilienssin vahvistaminen osana kestävyyskasvatusta</p> <p>Luodaan tiloja ja tapahtumia, jotka kunnioittavat eri kulttuurien ja taustojen edustajien identiteettiä ja osallisuutta ja mahdollistetaan eri kieliryhmien yhdessä tekeminen luontevasti.</p> <p>Tarjotaan monikielisiä ja monikulttuurisia palveluita ja resursseja, jotka tukevat lasten ja nuorten kielellistä ja</p>	<p>Sivistystoimi</p> <p>Yhdessä hyvinvointi alueen, seurakuntien, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.</p>

	<p>kulttuurista kehitystä. (Monikielinen viestintä, omankielisten kirjojen tarjoaminen lapsille ja nuorille)</p> <p>Eteiskirjastotoiminta varhaiskasvatuksessa, sekä kirjaston palveluiden jalkauttaminen kouluihin, ja molemmissa monikielisen materiaalin huomioinen</p> <p>Toimivat opetusjärjestelyt ja henkilöstön monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen</p>	
--	--	--